

Комментатор колонкалар ЭЙЭБЭ ТИЭРДЭР СУОЛ

АХШ байгалийг бичигчээр төгө даганы мунсууруудыг күүрдүбүтүрэн ийин өн дойдуну уларыттыктара, американы стандарты киллэрингээр суоба. Кийн аймак ийингээр турар соруутары бынаарыга реализм, доруубай өй-санаа, хардарыта деловой сыйманыны политикатыгар кинрии наада. Табазарыс К. У. Черненко «Правда» хаһыат ийитимиларыгар эппиэттергэ бэрлалыбат Советский Союз ити булгуруйбат; бизэ итэрэли биһиги планкатыг мөлүйүнүнүн дьоннору итинтиг өйүүлэр. Ан дойду бичээтэ, государственной уонна общественной деятеллэр советский салайааччы эппиэттерин агардас АХШ республиканский партията соторууларта буолбут эппиэттергэ ийиммит кийини абаайы көрөр, сэринтисийэр платформатын саралы тардыы эр курдук буолбакка, бастатан турар, бари дойдур уонна норуоттар кутала суох буолуударын итэриситтергэр өн түбүлэр уопсай тылга кинриини ситийэр бүтүүн эйин бөрүөтүү реалистический, конструктивный программатын курдук сыаналылар.

чу итингэ сөбүлэспэт. Ошон сибээстээн дин тоноломоон бэлэтиир Лондон «Таймс» хаһыата, советский салайааччы космоны милитаризациялааһыны бопсуу даганы, ядернай ээрин сөбин сарбыһым даганы бопсууруостарыгар кэпсэтинилэргэ сыйманынан американы административны сыйты критикага тарта. К. У. Черненко Вашингтонга күүһүнүн өтөйүүнүн үлүһүйүн баар бийимнайгыны дингирэхтик билиниини чувствотун сүтэрэн эрэлэрин ийда, дин сурыйар «Таймс».

К. У. Черненко эппиэттергэ АХШ-ка улахан сэгээринни иллылар. Советский салайааччы сайабылманынатын дин бэлэтиир «Вашингтон пост», республиканский партия программатыгар, президент Рейган соторутаагы сайабылманынатыгар эппиэт курдук көрүүххэ сөп. Американы Ассошиэтед пресс агенство этэрини, ССРС АХШ-ын кытары диалогун ситиһэ сатыыа кэмизэр Вашингтонга, Советский Союзка ийалларын курдук, кэпсэтинилэртэн букатын аккаастанар төрүтү көрдүү сатыыллар.

Эйэбэ тиэрдэр бари суоллары сөбүн турар АХШ ядернай ээрингэ кыайылаах тахсар туһугар байыаннай өтүүн сабырыһымни ситиһэргэ суотталалар. Оттон К. У. Черненко эппитин курдук, Советский Союз байыаннай өтүүн атыттары сабырыһарга дуудуспат, ол эрээри бэйэтин эми сабырыһарыга суоба. Ону кытта АХШ-гар сорохтор өсө даганы сөбүлэһингээр бэрлалыбаттар эрээри биһиги ийини государствобит төгүгэ эрэ турар, бэйлэрини сөкхуоннай итэриситтерин учуоттаһан эрэ дыалаан быһаарсар кыахтаагырын ийинлэр билиһэргэ тийлэлэр. Итингэ атын сэрдэххэ альтернатива суох.

Чурапчы сэлэниһэтин сорох малларын, байыаннай комиссариат, сибээс үзэлини, ис дыалаа отлоһо тастарынан даһан итэрэххини субу атыгар намчы эбирдэхтэр суугунаһаллар. Көрүүххэ, саныхаха үчүгэй сүрдэх. Ити бөс сыйларга Чурапчы сельсоветын исполкомун председателини Н. В. Флегонтова үзэлээн ордоруна олордубулар мостар. Оттон бэттэх төһө мас тыатан сэлэниһэни көбөрүүтүгэ дини киллэрлиһитэ буолла. Оттон чэлгийбитэ адыах. Кийилэри харыстыахха айылаах үчүгэй полисадник да баара кестүбэт.

Н. ЧИГИРЬ,
ССТА ырытааччыр.

Литовецтар сыбаайбалар

Литовской ССР, Маннаригэр даганы кэргэнини куоракка даганы, тыа сиригэр даганы кэргэнини буолар эдэр дьон биир

Урут суруллубунна эргиллэн ХАҢААЙЫН — ТЭЛГЭНЭТИНЭН

Сыл-хонук аастагы ахсын олох уйгута улам улаатан иһэр. Билигин «күөх экран» көрбөт, лаһыаты, суруналы захват, редкони иетибэт мал суох буолла. Олбуор ахсын кэриһэ — автомашина, мотоцикл. Дьэ эркини толору кинтир кудуурдас сервиснарга — курустаал иит, итэһингэргэ — кыбуор арааһа... Кийн эрэ үөрүүх баһылаат олоһо. Ол эрээри кийн агардас бэйэтин байылаат олоһун, бэйэтин эрэ тизгэни ийини кнэртэр туһунан толкуйдуур буоллаһа, онтон ордук кыһаһан суох.

Кэини сыйларга оройон кийнэргэ элбэх тутуу ытылыһа. Иккилин мэдэниһээх дьэлэртэн бүтүн кварталлар дьэлэстилэр. Оттон ол дьэлэртит тастара көрүүхтэн сүөргү, биир күөх мас, сибэкки кестүбэт, бэх-сымс, сыйтыбит уу, котельнайлар күллэрэ-буордара дьэлэр айттарыгар тийэ тэлгэммит. Эгэ, тупсадай кестүүлэх площадька, олбуор кэинэ дуо? Суобун кэриһэ, «Сага олох» хаһыат бийыл муус устар 14 күнүэбэи нүөмэригэр үлэ уонна ээрин ветерана А. Д. Захаров «Сэлэниһээбит туһунан өсө биирдэ» дин төбөлөөх суругун ааран баран, муҕ саатар, Улуу Кыаһы 40 сыһанан сибээстээн туох эмэ хамсааһын оҕоһулар ийи дини күүһүнүлүт. Ол кэмтэн бис ий кэриһэ ааста. Сингинбит муосталар тустарынан фельетон, народнай театран адыах хардылаах сир, дьон олоһор бастахы кварталын таһа, ханнык да санитарнай көрдөбүлгэ эппиэттээбэт буолбутун туһунан критический сурук бичээттэннелэр да ханнык да дыһаһа ылылыбыта кестүбэт. Муосталары, аһаҕастык эттэххэ, хараһы

блайыт, көтүмөхтик өрөмүөннээбитэ буолбуттар. Үйэлэх матырыйаалтан тупсадай оҕоһуулаах муос-италары тутар кыахпыт суох дуу, ий барбылпыт итинчэ дуу? Сэлэниһээ орчотунаабы суос-сороһот муостанан сыл ахсын кийн ээрэбэ суох сымдыбат буолан иһэр.

Атын сиртэн кэлбит дьон оройоннаагы музейга бастатан турар сымдыааччылар. Оттон музейбит, турар томторун хас аҕхыйа-оҕоһо барыга бөх. Дьэ бэйэтин тас кестүүтэ, олбуора даганы бу дьон сымдыар культурнай миһээтэ дини өйдөбүлү туту бэрбэттэр. Тыа хаһаайсытыбаһын управлениета, райсовет исполкомун сорох отдуллара үлэнир дьэлэрин таһынаагы трибуна иһэ кураанах бытылканан туолбут. Стадион, физзал, спортивной площадка олбуордара тобута түспүт сирдэрини массмыналыын, кийилини сүөһүлүүн талбыт сирдэрини курдат сымдыаллар. «Кэскил» дэстад умайбыт өттө, хаһаан уутугар ыларан бырабыллыбыт дьэлэр баччааһа дини сайыламакка бастахылар хара хоруонан барыран, атытара түһүктэрэ, аһаһара оҕоһон туралдыттан кийн эрэ дык тыһах курдук.

Көлүлүүбүт аһа уол кэргэн ылыахтаах хаһыгар айаныһар. Кийн дьэлэтигэр сүрүн ордуу суоһат толорор. Дьон-сүрүн бүтүүнэ итээн турары кийн уолу тыа тийгэрин хайгыһар.

Загсага сымдыны кини тэн эдэрлэр уол төрөһөтөрүн дьэлэтигэр кыраһаһа (снимокка). Кийилэр ийинэ ийини олохторугар төһө-хачча бэлэмнээхтэр үгэс буола олохтоннэ замени туттараалар. М. Баранавская фотата (ССТА фотохроника).

Тоһо? Мин савоһа сельсовет исполкома, кыруот талыһаахтар, ийи туһааннаах тэрлэлэр бдылааһа болгоһотторун ситэ уурбаттар, чопу баалааны оҕоһотон, сымдыарук туруоруна үлэһиттэр. Сэлэниһээбэ бу үлэһэ бастаһаннайдык дьарытанар кийи активтаһа общественнай советтэригэр ордук көдүүстээх буолу эбит дуу, хайдаһы?

Иккиһинэн, агардас төбөү уйгутун эрэ ханга-нартан быһэ булаа туһа өйдөөн-дүүллээн көрүөхэ: төрөбүт-үсөһөт сэлэниһээбит, оройоннот кийнэ бөрүкүтэ суох күүһү итэммиткэр бийити бери манна олоһороччулар, итэтиһастаахпыт эбэт, бериһэмэ ордоруна ийи санитарнай турук ийи дини көхтөөх, көдүүһүн субуотунуһуктары тэриһтиһиң, оҕоһулуубут эдыатыллыбат, ирээһимит хат киртэйбэт буһарын туһугар чопу тийилары ылыаһың.

Сирни таһынан быһы-

М. СОЛОВЬЕВА

Иппоизхпин бабарабын Кийн рабочай автограба

Бу күнүэргэ Мындааһаа кийн сырыттыа. Александр Трофимович бурдукову көрүстүм. Үлэ-аһаһа туһунан кэпсэтинибит. Бу, мэлдэн кийн-куон дууһааһа дьонго буоларын курдук, аһаһастык, иккиһээхтик мичээрдийэр нууцун кийитин туһунан манна үтүө өйдөбүл олох-сүбүгэ хаһыс да сымла буолла. Ону мин эми итэриһин, билэбиз.

Бу олус сэмэй, тыһыгар турумуто үлэһит кийн туһунан кыһастык кэпсир буолааһа манник. Александр Трофимович балтараа сымлааһыта тэрлэлбит «Мындааһаа» совхоз биир суола тутуах салаатыгар — капитальной тутууга улахан көмөлөөх үтүөлөөх даганы кийн. Кийн бу үлэ-дэ балаһа опытырда, ситиһинилээнэ.

Этэргэ дылы, сүбүөһүн үчүгэйдик булуна ийик хаһаайсытыба бэйэтин күү-күөн улахан объектары тутан барар кыаба суоһа. Оттон тутууну ытыгы хаһаан даганы наадалаах. Дьэ ити кэмгэ совхозка А. Т. Бурдуков алта кийн-дээх биригээдэтэ көмөһө күлүбэтэ. Директор В. П. Цицигариов үбүлэһини боп-уруукун туруорсан 131

тыһ, солкуобай суумалаах сымта оҕорторон, бу биригээдэтэ чопу соруу — совхоз хонтуоратын тутууну сүктэрбитэ.

Бу дьонуннаах кэпсэтин бийыл саас буолбута. Мас кэрдигтэ уонна киллэрлиһитэ субуотунуһук күүһүнүн ытылыһабыта. Күүттэрэнлээх дойду бүтүүнүн үрүдүнн ийригэрдээхтик хаһаар Ленинский субуотунуһук чабылхай күнү-нээх саасы сарсыардата үүммүтэ. Ити күн Мындааһаа бөһүөлөгүн дьонно үрүдүк өрө көтөбүлүүнүн үбүлүбүттара. Кийилэр сүтэ тутуурдаах, эрбин кы-быһылаах бөһүөлөк уһугун дьэки субуэһууттара, Трактордар сарсыарда эрдэттэн Амма уһуор туорабыттара. Состорулаан киллэрлиһит бэрэбинэлэр туту суланын, быһылаан-отуулаан, моду-таһа аһа-лаат түһэрлиһитэ.

Күн-дымал, кыһаттаах көтөр курдук, аһан алдэтэ-нэ иһитэ, Александр Трофимович бу объект үлэтин дьонус будкаһын садалабыта. Дьүккүөрдээх үлэ тылдыһа буолан күөх буруо сыйылла тыр-гылаһыта. Сага дьэ итэ-тинилэрэ санадарыһыты-нан үрдээн иһиттэрэ.

Оттон бу күнүэргэ, үөрүөм ийин, ити сага тутуу хайымы-үйэ кырыһаһанан, түһүкүтэрэ ууруулаан бэрт ирээһитэн, дьэһэдэһэн кестөв.

Дьэ-уот кийрэн кийрэйбит, Дэрэбинэм кэһээбит — дини хаһаангыта эрэ по-эт эппит тыла өйбөр ох-суулаан ааста. Аһыгыһым архитектуралаах бэртээхэй тутуу баар буола охсон итинни санатан эрдэбэ.

Александр Трофимович, куолуһунан, үөрө-көтө көр-сүбүтэ. Нууцалымы дэлэч-чи соһус туттан, сага дьэ ийин көрдөрбүтэ. Биритэн биир кэһэс, дьып-дыһа оҕо-һуулаах тупсадай хосторго кийрэн итэһиттэй ааһы бу салаһас кийн дууһатын эйиһэ өсө даганы биллэ-көстө илик өттө аһыллан иһэргэ дылы. Биһиги онно балаһа өр кэпсэһинибит.

— Бари үлэбэ дьобурдаах, үтүөкэниһээх уолаһтар. — дьэбитэ кийн дорботторун туһунан.

Сергей Емельянов, Олег Шевченко, Александр Лысенко — бари даганы кэп-сэттэххэ кэпсэһиннээх, сэр-лэргэтэххэ сэлэниһээх уо-на, эһим этэ, элбэһи аһ-ныт-билбит дьоннор. Олег уонна Александр украинна-аһы наһаам-наһаамнык

Тарас Шевченко хоһоон-норун аһтаһтарына, дой-дуларын аһтан-саһаан кэл-лэхтэрини, ол улуу Көбээр тыһа субу билээн кэлэргэ дылы буолар.

Хонтуора ис үлэтэ сүн-нүһүн бүтэн эрэр. Ол эрээри оҕорудуохтаага өсө да элбэх. Иттер сис-тема киллэрлиһитэ, кыр-дыһа тыа сиргэр уустук үлэ. Итингэ сотору Нерюн-гриттан шефтээхтэр кэлэл-лэри күүттэлэр. Онуоха дини кыалларын оҕоро-турар быһаһаһаһтар, ко-тедьнай дьэлэтин бү-тэрэнлэр.

Совхоз кийн аппарата бу үчүгэйкээн дьэбэ Сага дылы көрөс кийриһэ. Ол үөрүүлээх үгүһигэ Алек-сандр Трофимович Бурду-ков салаһар тутуааччыла-рын аһа үтүө тыһынан аһтылаһа.

— Бу тутуу биһиги рабо-чай автограппытын буо-луоһа, — дьэбитэ Александр Трофимович.

Бу интернациональнай састааптаах дьобус үлэ коллектива хаһаайсытыба саһдар, үүнэр биир тутуах салаатыгар бэйэтин рабо-чай автограба манна эрэ бүтүө суоһа. Онуоха тус бэйэм олус дин эрэнэбин.

Семен ПОПОВ.

Күүһүңгү кросс уонна эстафета усулуобуйалара

Күрэхтэһинилэр балаһан ийин 22—23 күннэригэр Чурапчы сэлэниһээтигэр ытыһылаһаллар.

Кытталлар: оройон кийин ийин, совхозтар уонна 13 №-дээх СПТУ биирдин сүүмэрдэммит хаһаандалара.

КРОСС
Эр дьоннор 1500 м, 500 м уонна 40-норыттан үөһэ саастаах спорт ветерана 1000 м дистанцияларга, дьахталлар 800 м уонна 400 м сүүрүүлэрэ.

Кыттааччы аһсаана хааччахтамат. Зачетка биир бастың көрдөрүү ылылар.

ЭСТАФЕТА
I этап — 1000 м (эр дьон), II этап — 600 м (дьахталлар), III этап — 800 м (эр дьон), IV этап — 400 м (дьахталлар), V этап — 500 м (эр дьон), VI этап — 300 м (дьахталлар).

Комплексаһа спорттаһа даһа кросс уонна эстафета тус-тусла эһэттэһит. Хаһаандалан түһүн эстафета бари кыттааччылар холбуу көрдөрүүнүн төһө-май наһаһах уонна кросс ылбыт миһэтэлэрин сүтүм-ларынан биллэрэллэр.

Тэһиһини түбэлтэһэр хаачыстыбанынай көрдөрүүтү иһа эһечекка кыттыбит бари күрэхтэһээччилэр биригээ-лэрин суумата учуоттаһа.

«Сага олох» хаһыат ийин ийин үрэнэһиттэһэр күүһүңгү кростара уонна эстафеталара эһиз ийи-лыбыт болдьоххо Чурапчы сэлэниһээтигэр ытыһыла-лар. Күрэхтэһини усулуобуйа, бари орто уонна аһыс кылаһаастаах оҕоһу-ларга ытылыһытыһа хаһыакка бичээтэһимиз.

«Урожай» ДСО оройоннааһы совета.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

«Якутмелиоводострой» Чурапчытаагы хыраһаһаһа дьыар.